

**AUTORSKÉ PRÁVA NA HRY SÚ VYHRADENÉ. ŽIADEN TEXT NESMIE BYŤ
POUŽITÝ NA ĎALŠIE ŠÍRENIE BEZ PREDCHÁDZAJÚCEHO PÍ SOMNÉHO
SÚHLASU AUTORA.**

All right reserved.

*Vynechali sme niektoré strany a v prípade, že chcete s textom pracovať a ďalej ho šíriť,
ozvite sa nám, prosím mailom: tichoaspol@gmail.com. Ďakujeme za pochopenie.*

**JANA BODNÁROVÁ:
LAMPIÓNOVÝ SPRIEVOD**

/ monodráma v dvoch paralelách/

Osoby:

ONA 1 (Európanka z 20. stor.)

ONA 2 (Číňanka z dynastie Čching (zo 17. stor./)

*Javisko je rozdelené napnutou bielou drapériou na dve polovice. Môže to byť brokát -
ktorého belosť symbolizovala pre Číňanov smútok - ním vystielali všetky cesty, po
ktorých kráčal pohrebný sprievod.*

*Počas hry ženy budú - v stroboskopickom mihotaní - vtláčať svoje tváre, dlane, celé
telá do silne napnutej látky, akoby chceli komunikovať či počuť jedna druhú cez
priestor a čas.*

TMA. TICHŮ.

Osvetlenie pravej polovice javiska – teritórium Číňanky.

V úzadí projekcia videa – zväčšený biely lampión sa hojda vo zvuku silného vetra, až kým sviečka vo vnútri nezapáli papier. Lampión vzbĺkne.

Na scénu, v stroboskopickom svetle, cupotavou chôdzou vchádza ONA 2 .

ONA 2: Som stará gejša. Nečaká ma už 10 000 vecí. Iba ak kláštor pod bralami so starými borovicami. Šaty z hrubej látky. Chrasty na vyholenej lebke. Trpký čaj. Minulosť?! Pch! Svetielka lampiónov za riekou! Aj tie čoskoro zahasí studený dážď!

/ Komickou imitáciou čínskeho spevu zaspieva úryvok z piesne hrdinky Tach Ťi - er - z klasického čínskeho divadla - z hry Pavilón nad riekou/.¹

ONA 2:

Pusto je v izbe, v ktorej už len moja púha tôňa žije.

Opadol púder, zbledol rúž,
žiaľ na súmraku najväčší je.

/ Záchvat kašľa ju zastaví v speve. ONA 2 vytvorí „smutný rukáv“ z hier typu kchun - čchü² : zdvíha ho k očiam, hlavu má sklonenú v náznaku plaču. Naraz celým svojím telom a výrazom zmení situáciu. Hrá malé dievčatko. Javisko je postupne osvetlené./

ONA 2: Otecko? Prikáž sluhovi! Nech beží na bazár! Kúpiť mi ovocie. A nech mi prinesie nového panáčika z porcelánu! Nerozbijem si ho viac! Naozaj! Dáš mi kúpiť aj datľové koláčiky!? Mám päť rokov, otecko. Moje srdce nie je ešte tvrdé ako z rákosia. Ani zabalené do hodvábu. Je holé. Skáče mi ako opica. Lebo je Sviatok Čistoty a jasú.³ Pôjdem s tebou na výlet k hrobom predkov. Alebo je to už Sviatok Strednej jesene?⁴ Od severného jazera fúka vietor. Počujem výkriky. Teraz šepot. Sú to hlasy listov slivky ? Otecko?!

Nasvietenie ľavej polovice javiska – teritórium Európanky. V úzadí sa postupne rozsvetuje zadná projekcia videa. Vidno veľký obraz rozkročeného muža v obleku, s klobúkom na hlave, fajčiaceho cigaretu.

Vojde ONA 1 oblečená v bielych šatôčkach ako dievčatko na birmovku. Stane si tvárou k projektovanému obrazu muža.

ONA 1: Otecko?! Kúpiš mi turecký med a cukríky fialky? Sú také cukríky, čo vyzerajú ako fialové kvietky. Pôjdeme na cirkusovú strelnicu a vystrelíš mi celofánovú ružu? Budem už dobrá, otecko. Nestrhnem si chrasty, čo mám okolo úst. Naozaj! Keď budeš hrať v kaviarni šach, budem sedieť ticho. Ako myšička. Už nikoho nekopnem

pod stolom. Nevyrazím hlavou čašničke táčnu. Nepoviem tomu, čo hrá s tebou šach, že smrdí ako tchor. Budem, ako chceš ty, otecko... Celkom, ako chceš ty, otecko môj...

/ Obraz muža sa začína pohybovať, „dievčatko“ cupitá podľa jeho pohybov sem a tam. Teraz vydesene hovorí:/

ONA 1: Otecko! Drž ma za ruku! Neutekaj tak! Vyviedli väzňov na prechádzku.... Niektorý ma premení na drevenú bábiku. Skryje do teplákov. Vytiahne vo svojej cele...Vo väznici, čo je tam hore. Na zámku. Nad naším mestečkom. Lebo sú také kúzla, otecko...

/ v stroboskopickom svetle si oprie hlavu do plachty/

/ osvetlená je pravá časť javiska/

ONA 1: Sú také kúzla, oteckooooo...

ONA 2: Otecko? Kedy už dofajčíš fajku? Po rybe, čo ti pripravili na večeru? Páčne hniloba mora a ryžové víno v tvojej misočke. Otecko, kedy nás už zoberú na nosítkach von? Lebo možno je Sviatok Dračích lampiónov.⁵ Ale keď vystúpime, drž ma za ruku. Oproti pôjdu dvaja mnísi. Tí sa môžu smiať a presviedčať, aby si ma im dal do opatery. Lebo nás oboch čaká len nešťastie. Alebo sú to preludy? Otecko, však vieš, že v horúcich popoludniach blúdžia svetom preludy mudrcov. Takí nehľadajú elixíry života. Takí hľadajú elixír večného snívania... Zjedia dievčatká!

/stroboskopické svetlo na Ona 1, ktorá sa vydesene vtáča do plátna/

HUDBA. ONA 2 urobí pár tanečných pohybov.

/ osvetlená je ľavá časť javiska/

ONA 2: Zjedia dievčatkáááá...

ONA 1: Už odišli. Rehotali sa. A väzeň s divými očami ma nevezal. Prečo si ma nedržal za ruku? Bála som sa. Tak strašne som sa bála! Otecko! Nehnevaj sa! Nič ti nebudem vyčítať. Veď väzni mali aj tak na rukách reťaze. A ty si najlepší na svete. Taký si ku mne dobrý! Ďakujem ti za toho hodvábného psíka. No toho.... / obraz muža sa teraz stratí, akoby vyšiel na bočnú stranu javiska a odtiaľ zostúpil medzi divákov. Dievčatko ho sleduje a stále rozpráva, teraz už tvárou k divákovi/ urobeného z bielych nití. So sklenými očkami. Prečo si mi nedovolil, aby som ho vytiahla z rieky, keď sa mi vyšmykol z ruky? Ja som ho nechcela utopiť. Naozaj! Mal takú milú hlavičku. Potme som si v postieľke pritískala k nemu líca. Hrial ma ako

lampa. Lebo ty a mama ste nechceli, aby sa v mojej izbe svietilo. Bolo už po vojne, ale stále ste museli šetriť. Však? Otecko... Nemohli ste mi kupovať toľko hračiek, však? Keď mama vypitvala sliepku, dala mi na hranie jej črevá. Boli horúce. Mohla som v nich nahmatať piesok. Perleťové, krásne črevá. /zlostne dupá nohami/ Ale boli mŕtve! Strašne mŕtve! A ja som chcela živé hračky. /zasa maznavo/ Lenže mala som aspoň tie črevá, no nie, otecko?! Hrala som sa s nimi na svojich mŕtvych. Paličkou som im vyhrabala jamu v záhrade pod krom. Na konároch toho kra sa držali slimáky. Podobali sa mojim črevám zabaleným vo vreckovke. Ale slimáky aspoň žili. Odtrhla som ich od konárov. Strašne vypúšťali sliz. Nič som im neurobila. No.... iba raz. Položila som slimákov na trávnu. Dupala som po nich. Takto. Pras-ka-li. Moje nohy sa na nich šmýkali. Bolo to vtedy, keď si rozbil v izbe na dlážke všetky platne. Mamičke si povedal, že ju zastrelíš.... Ale nezastrelil si ju. Len si ju kolenom pritlačil o stenu v kuchyni. Vyhrnul si je šaty až na brucho. Škoda, že si všetko rozbil! Takú krásnu hudbu na tých platniach! Pamätáš? Niekedy si ma zobral na ruky. Krútil si sa so mnou a tancoval si so mnou.... Vrteli sme sa ako čierna platňa v gramofóne. Mne sa točila hlava. Tuho som ti stískala krk. A ty si tuho stískal mňa.

ZVUK: Spieva Dean Martin sladký šláger: Return to me, oh, my dear I 'm so lonely. Hurry back, hurry back, oh, my love, I'm your... /Dievčatko spieva so spevákom a tancuje do tmy . /

TMA. Osvetlenie pravej časti javiska

ONA 1: /z tmy/ Ako čierna platňa v gramofóne.

ONA 2: Otecko?! Prečo si ma nedržal za ruku? Mnísi mali deravé plášte. Ved' vždy vravíš, že som najkrajší klenot na svete. Tvoj najvzácnejší nefrit. Že si rozdával broskyne, keď som sa narodila a možno i žen-šen chudobným príbuzným. Ved' sa so mnou maznáš, keď prídeš do Vnútorného dvora.⁶ Obkladáš ma na našom kchangu ⁷ hodvábnymi vankúšmi. Kupuješ umelé kvety a motýľov. Moje slúžky sa z teba hlúpo chichocú, keď mi vlastnými rukami zapletáš tie ozdôbky do vlasov. Ako keby som už bola veľká! Ako moje tetušky a sesternice v našom jamene.⁸ Alebo ako moja mama, ktorá nosí papierové kvety v ligotavom účese a ešte lyžičku na čistenie uší, po akej túžim. Si taký dobrý, otecko! Prikladáš čelo na moje čelo a vravíš, že žiarim ako krásne ženy dávneho kráľa. Z jeho paláca sú už len zrúcaniny, na ktoré svieti mesiac. Budeš sa smiať a zakláňať hlavu s dlhým vrkočom, keď kopnem do lýtka

svoju slúžku Divú Húsku, lebo mi zas donesie zjesť čierne vajce a misku kapusty. Odmietne to i môj psík. Ten, čo si mi daroval ty. Hlúpe biele psíča nechce ani ryžový koláčik. Zahryznem si do jazyka. Zbelejú mi pery. Od bolesti a od smútku. Lebo zlí duchovia ti miešajú zlý osud. Už ma nezoberieš von. Fajčíš ópium. Mesiac spustí na teba svoje siete. Čudne sa smeješ a posielaš ma pokloniť sa k bódhisattvom.⁹ Slúžka Očarujúca Líštička mi rozpustí vlasy a rozopne hodvábny kabátik. Podá mi porcelánového panáčika, aby som sa v noci nebála mesiaca. Presvitá cez mušelinové záclony. Zazerá ako divý starec. Možno sa naň z podsvetia vyšvihol démon. No nie, otecko?!

/osvetlenie ľavej polovice javiska/

ONA 2: Vyšvihol démon...

ONA 1:/ zadýchane deklamuje/ Otecko? To ja som raz vysypala nábojnice zo všetkých tých krabičiek, ktoré si skrýval na pôjde. Hodila som ich do rieky. Ale tvoju pištoľ som nenašla. Bola by som do vody šmarila aj tú. To kvôli nej už u nás nehrala hudba? Netancoval si viac s mamičkou. Neoprel si ju v kuchyni o stenu a mamička viac nerozbila päšťou sklo na kredenci. / vzdychne si/ Mamička nám odišla. Hnusne zdrhla. No, aspoň že predtým nikomu neprezradila, ku komu si vo vojne patril, však, otecko?! Ani necekla! Vraj by ťa navždy zavreli do takého väzenia, aké bolo v zámku nad naším mestom, keby rozprávala, čo si vo vojne komusi urobil... Tak ti to kričala do tváre. Presne tak! Ale kto by potom zostal mne? Však? Otecko, kde si skryl ten strašný čierny kožený kabát? Visel v tvojej skrini. Mama ho raz z nej vytiahla a dupala po ňom. Dobré, že si ho nikdy neobliekol. Vyzeral by si ako černokňažník, ako upír.... A ty si predsa taký dobrý, otecko môj... Kupuješ mi švábľový cukor a figy a turecký med a... a kúpil si mi kočík pre bábiku... Pamätáš? To vtedy, keď k nám prišla bývať Olina. Ona mi ušila matrózkové šaty a povedala, že ma naučí hrať na mandolíne. Ona bola iná ako mamička. Mamička mala hnedé vlasy s veľkými vlnami. Dovolila mi, aby som jej ich kefou učesala a vyligotala.. No Olininých od peroxidu vyžltnutých vlasov som sa nesmela dotknúť. Trhala sa ako uštipnutá hadom. A nemala hlboké oči ako moja mama. Ale vystrčené ako slimák. Aj červené ústa špúlila dopredu, lebo mala dlhé zuby. Raz sa mi snivalo, že tie červené ústa otvára a otvára... a... a... že mi už už ide odhryznúť kus mäsa z mojej ruky. Možno i s kosťou. O-tec- ko?! /v stroboskopickom svetle vidno, ako ONA 2 cez plachtu

pretláča ruky k ONA 1, akoby chcela svoju družku utíšiť a počas nasledujúceho krátkeho monológu rovnako postupuje ONA 1/

/osvetlená je pravá časť javiska/

ONA 1: Kus mäsa...s kosťou...

ONA 2: Život je smradľavá kaša! Chlad mi zvierá srdce. Lôžko je studené. Je mráz. Zaspali havrany. Nechcem snívanie! Dookola je nepokoj a divné hlasy! To možno vonku vietor rozháňa lístie.

Ona 2 v stroboskopickom svetle chvíľu tancuje v štylizovanej imitácii klasického čínskeho divadla, sprevádzaná hudbou strunového nástroja.

/osvetlené sú obe časti javiska, paralelne s tancom Číňanky ONA 1 stojí na stoličke a hrá na mandolínu /

ONA 1: Otecko, prečo si bil a kopal do brucha Olinu? Veď tak krásne hrala na mandolíne! Ale potom začala....pamätáš sa ešte? Začala chľastať. Prestala si farbiť vlasy. Z hlavy jej trčali sivé drôty. Keď dlho pila z fľaše, červený rúž sa jej rozmazal okolo úst. Vyzerala ako skrvavená. Ako líška, čo žerie zajaca.

/dievčatko skočí zo stoličky a začne dupať po mandolíne. ONA 2 je už v tme /

ONA 1: A keď si jej takto...takto rozbil mandolínu, Olina prestala chodiť v brokátovom župane. Váľala sa celé dni na otomane v ufúľanom kombiné.....

Na mandolíne bol čierny motýlik ozdobený perleťou. Otecko... ty ešte nevieš o mojom poklade.... V krabici.. tej, z kubánskych cigár... čo si mi raz daroval na Vianoce, nosím toho motýlika... No ... z tej rozbitej mandolíny. Ešte mám v tej krabici.... Otecko! Sľúb mi, že sa nenahneváš! Že ma nebudeš trhať za vlasy! Šklbať za plecía ako handrovú bábu. Lebo potom sa celá roztrasiem. Ide sa mi odtrhnúť hlúpe srdce. No, poviem ti to. Mám tam kúsok.... ale iba taký malý, malilinký, tomu musíš veriť, teda, mám tam kúsok maminých vlasov. Ona si raz odstrihla z mojich, keď ma kúpala. A mne potom dovolila, aby som si odstrihla z tých jej. Možno sú v nich už aj tak vši. Otecko, nehnevaj sa! Ak budeš veľmi chcieť, vyhodím tie vlasy. Hlúpe, všivavé mamine vlasy. Čože? Že čo tam ešte mám? To sa zasmaješ! Sklenú fľaštičku. Lietadielko s vyprchanou voňavkou. Veď to ty si mi kúpil sklené lietadielko. Už si celkom zabudol? Bolo to potom, ako stroškotal vetroň a pilot spadol na stromy pri našom dome. Bol celý doškriabaný, skrvavený, keď zliezol. Mamička mu ošetrila rany. Možno ich aj olízala. Uvarila mu čaj s medom. Ja som sa pilota bála. Ležala som pod stolom v kuchyni a celú dobu som revala. On odišiel. Ja som chcela to sklené zrkadielko. Bolo vo výklade v drogérii. A ty si mi ho kúpil. Alebo... Alebo žeby

mi ho kúpil ten pilot? Keď sa raz vrátil k nám s kyticou karafiátov a asparágu? Už neviem. Ja už nič neviem. Všetko sa mi pletie. Už mám tupú hlavu ako Olina. Odviezli ju na sanitke celú povracanú. Ale to nie kvôli tebe ju zobrali navždy preč, však? Aj keď si kričal, že jej tú sprostú, večne opitú hlavu odkopneš...

/osvetlená je pravá časť javiska/

ONA 1: / z tmy: To by si neurobil, však, otecko?/

ONA 2: Ach! Nech sa ten chladný mesiac rehoce! Spomienky sú ako sny. Patria iba mne. Vinú sa až do neba, ak sa mi zachce. Aj to, čo bolo, je len preludom. Dračí lampión. Zhorel ako smietka! Fúúú! Fúúúú! Všetko je popletené. Ako keď hodvábnik omotá zámotky vláknom. / naraz sa zastaví so šťastným úsmevom, akoby videla prelud/: Babička! Babička, prišla si ku mne. Priniesla si mi vrecúško z voňavkou? Budeš dozerat', či slúžky krmia húsenice morušovými listami? Sladké plody moruší. Farbím si nimi pery. Predstavujem si, že som krásna ako nejaká vojvodkyňa... / s prudkým hnevom/ Ach, 10 000 vecí nebesia určili vopred. A mne strašný svet / spieva pieseň prostitútky z hry Letný sneh /:10

Tisíce pohybov a slov

a tisíc látok, čo si utkám,

neskryje to, že patrím k prostitútkam.

Dáma, tá líca púdrom si poprášiť vie skúpo –

my si ho ako kašu

natierame hrubo!

ONA 2: Nie! Ešte chcem snívať o pavilóne s perlovým závesom a hudbe

/ rozsvetľuje sa ľavá polovica scény/

ONA 1: No a potom si sa záhadne vyparil. Otecko! To kvôli tomu strašnému kabátu? Z kože čiernej... ako z diabla!? Len stará mama vravela, že sa vrátiš. Vzala ma k sebe, lebo moja mama dávno odišla s tým pilotom. Stará mama bola dobrá. spievala nábožné piesne.. /trasľavo zaspieva: Blííí k Tobě, Bože můj... / Niekedy namočila chlieb do vody a posypala ho kryštálovým cukrom. Vtedy, keď som bola dobrá. Alebo keď som jej šla kúpiť alpu. Odpíjala si z nej, lebo ju bolievali kolená. A vravela, že ty, jej syn, si zmizol ako gáfor, ale že som jej zostala aspoň ja / stroboskopické nasvietenie pravej polovice. ONA 2 sa teraz celou tvárou a dlaňami vtlača do bielej látky/

ONA 1: A keď som bola zlostná a stfhala si tie chrasty, čo sa mi ustavične robili okolo úst, dala mi napiť odvar z makovíc. Padala som do čiernych dier. Do šarkaních hrdiel. Skákala som do kopy oblakov, ktoré spadli z neba na zem, ako do sivých perín. To aby som sa pri tých pádoch nezabila. A stará mama spievala, spievala.... Že chce byť bližšie k Bohu, o nebeskej záhrade, do ktorej naše duše vlietnu ako vtáci a naše telá budú iba svetielka....

/osvetlenie ľavej časti javiska./

ONA 2: /leží natiahnutá na kchangu, je zasypaná vankúšmi, z ktorých sa vyhrabáva/ Keby sa mi snívalo o mame, nikdy by som sa nechcela prebudiť. Mama sedí na širokom, teplučkom kchangu. Maľuje na hodváb vtákov v bambusovom kroví. Rýchlo sa už zadýcha. Tvár máva bielu ako z vodnej peny. / v hraní prejde ešte viac do spomienok/ „Najdrahšia Perlička, zasa máš neučesané vlasy. Nech otec potrestá tvoju slúžku Divú Húsku.“ Tak mi vraví mamička. Ale ja plačem, nestarám sa o vlasy.

8. STRANA VYŇATÁ

... a chichotali sa. Deti stratených mám. Spávala som v izbe s ďalšími siedmimi dievčatami. Prestala som rozprávať. Iba som čakala. Povedali, že sa vrátiš, otecko. Že sa iba naučím disciplínu. V zime tam bolo chladno.. Prehodila som si prikrývku cez hlavu a nadýchala si pod ňu teplo. Niekedy priliezlo ku mne dievča. Skrylo sa pod moju perinu do môjho tepla...

/hladká si tvár, ramená, hrud', pohlavie, nohy.../

/stroboskopické osvetlenie pravej polovice javiska/

ONA 2 spieva pieseň prostitútky Pchan–er z hry Kuan Chan - čchinga Zvodkyňa.

/Ona 1 sa pritlačí na plachtu a počúva/

ONA 2: Hra lásky, moja hra!

A je to aj

hra mesiaca a vetra

ONA 1: / v plne osvetlenej ľavej časti javiska/ Keď som spala sama, hladkala som si ruky, nohy, všetko, všetučko. Ako keby som sama sebe bola dieťaťom... Hovorila som si: moja, moja, moja dobrá, moja pekná, moje dievčatko... Ako keby som sama sebe bola mamou. ...

Raz ma zavolať do kabinetu vychovávateľ. Potom ma zavolať ešte niekoľkokrát. Zakaždým mi rozopínal blúzku. Stiahol mi flanelovú košielku. Vždy, keď mi prstami

stískal kožu, chytil ma za zadok a búchal do mňa bruchom, hovorila som si, že sa skryjem v palci svojej nohy. Tam na mňa nedosiahne. Držal ma v rukách ako živú bábu, ale ja sama som bývala v palci svojej nohy. Smiešne, otecko, nie? / s náhlym, prudkým hnevom/ Kde si tak dlho bol, dočerta?! Každé ráno som ťa čakala. Kým som otvorila oči, presne som videla, ako vchádzaš do haly. Tam na stenách viseli zastrelené, vypchaté vtáky, na ktoré sadal prach. Videla som ťa v tej hale stáť, zozadu zaliateho slnkom. Kričal by si, že všetkým rozkopneš ich sprosté hlavy, ak ma hneď nevypustia z tohto väzenia. Možno by som sa konečne rozplakala. Vraveli mi, že sa hnusne smejem, že škriekam ako páv alebo morka. Smiešne, otecko, nie? Také smiešne! Však?

/osvetlenie pravej časti javiska/

ONA 2: Cesta, ktorou musím ísť, vedie tmou do tmy. Otecko? Mamička vraj už videla na oblohe poskrúcané tiene mŕtvych predkov. Doktor povedal, že na jednej jej ruke pulz jin prebíja pulz jang¹⁵, čo znamená zoslabnutie čchi¹⁶ v srdci. Robil lieky z drahého žen- šena. Otecko, však by si bol z neho zohnal i dva ťiny¹⁷, len aby mamička neodchádzala na riekku Smrti? Preháňajú sa tam prievozníci Znehybnenie a Necitlivosť.

/Pred zrkadlom si maľuje obočie do tvaru motýľích tykadiel./

Služky s chichotom behali po terase. Rozháňali mačky, ktoré mňaukali a rušili mamičku. A vtedy sa nitka jej dychu roztrhla.

Na nosítkach do jamenu priviezli druhú babičku. Kázali mi pred ňou búchať čelom o zem, ale ona ma zdvihla. Vysokým hlasom kvílila: Kto mi odteraz pohladká starú hlavuuuu. Strašne som sa bála, že to bude chcieť odo mňa, lebo pri mamičke už v Sieni Obradov sedeli taoistickí a budhistickí mnísi a spievali sútry.¹⁸ Pripravovali sa obetné peniaze na pálenie. Ušla som z Hodvábneho pavilónu. Uháňala po cestičkách pomedzi altánky a pagody rozosiata popri bralách. Rástli tam pokrivené borovice. Žltlo lístie a chripel vietor. Chryzantémy hnedli. Ja som ustavične len bežala. Neviem, možno som videla príznak. Ale chytili ma a vrátili do Hodvábneho pavilónu...

Trasie ma, mám horúčky a divé sny. Nejdem ani na čele pohrebného sprievodu. Ledva som predtým vládala rozbiť vzácnu vázu pri zomretej matke. Babička ma naučila recitovať sľub, že celý život budem mŕtvej prinášať obety. Viezli ju v koči zahalenom do bieleho brokátu. Sprievod kráčal po cestičkách vystlatých bielou látkou. Cez okná som počula zvuky smútočnej hudby.

/ v stroboskopickom svetle urobí pár tanečných pohybov vyjadrujúcich v starom čínskom divadle smútok. Tancuje v zvuku sirén, pretože paralelne začne scéna s ONA 2/

Osvetlenie ľavej polovice javiska. *Na scénu vyjde ONA 1 v sivom plášti. Tlačí kočík/.*

ZVUK: Továrenské sirény. ONA 2 ešte chvíľu tancuje, potom zmizne v tme/

ONA 1: /Rýchlo kráča, takmer beží/ Do fabriky.... z fabriky.... do fabriky.... z fabriky.... do fabriky.... z fabriky.... do.... z ... Zavretá v továrni. Celé hodiny. Dni, roky... Zavretá vo svojej hlave. Sama. Skoro stále. Všade múry, múriská....

/ s rozmachom odsotí kočík od seba. Pozerá spýtavo do hľadiska, do otcovej tváre/.

ONA 1: Otecko? Kedy si sa to vrátil?! Aha! To som už bola premenená na ženu. Keď som namáčala svoje prádlo so zaschnutou krvou, už som sa necítila trápne. Ako dieťa, ktoré tajne býva vo veľkom, mäsitom tele s pižmovou vôňou. Hej, vyšla som zo svojho palca na nohe a už som nebola kosť a koža, keď si sa vrátil. Ale ani pokožku som viac nemala vlhkú a napnutú. A ani lesklé vlasy, čo pri česaní praskali ako živé. Už celé roky som robila vo fabrike, keď som si ťa predsa len našla.

/ osvetlená je pravá časť javiska/

ONA 2: Po pohrebe vedľajšia žena chcela spravovať jamen. Sklady a účtovné knihy. Ale ja som vedela, že kuje pikle na 10 000 spôsobov. Možno si želala, aby som nasledovala mamičku do podsvetia. Dala priviesť taoistu, aby ma liečil z choroby liekom z piestikov chryzantém, zo sliviek, lotosov a dažďovej vody. Iba Divá Húska mi tajne doniesla datlové koláčiky a zaparila čaj. Aj tak som všetko vyvracala na vankúš s výšivkou mesiaca nad kvetmi. Divá húska a Hodvábna Niť mi každý večer odväzovali nohy, umývali chodidlá, natierali ich masťou, aby nezhnisali. Strihali mi nechty na prstoch pod stupajami. Raz chodidlá neznesiteľne pálili. Otecko, vošla som do tvojej izby, aby som si ľahla k tebe a vsunula nohy pod teba.... nech prestane tá strašná bolesť. Ale na tebe sedela tvoja vedľajšia žena. Vyskočila ako uštipnutá hadom.

ONA 2: Nech sa zrúti pagoda! Nech zabije tvoju vedľajšiu ženu! Nech zabije jej dve slúžky, ktoré ju pre teba skrášľujú! Nech tie cundry prejdú bránou smrti a dostanú sa do podsvetia gejší a kurtizán.

Tvár mi očervenela a v nose som mala pach tela nedávno zomrelého. Vedľajšiu ženu som stretávala i potom, ako skočila s holým bruchom z teba, otecko. Nebála sa konať nesprávne a vyhnala z Vnútorného dvora i starú mamu. Lebo ty si bol očarovaný. Pil si čoraz viac ryžové víno a fajčil ópium. Chodil na kohútie zápasy

a psie preteky. Vedľajšia žena robila ďalších 10 000 intríg. Vyhasínali ďalšie pece v našich porcelánkach. A mňa, otecko, mňa strašne boleli chodidlá. Vyšívala som na hodváb pobabrané kvetiny a motýľov nad nimi.

Chcem, aby ku mne prišiel duch mamy. Ale ty, duch, maj napudrovanú tvár hodvábnym práškom! Aby som sa ťa nebála, keď sa mi zjavíš.

/ v ľavej časti javiska projekcia obrovského fabričného šijacieho stroja a záber surového fabričného prostredia z pohľadu zohnutej šičky.

ZVUK: Zosilnený zvuk mnohých šicích strojov.

ONA1: Našla som si ťa po dlhých rokoch. To už tvoje dievčatko šilo vo fabrike uniformy pre vojakov. Občas mi ihla stroja presekla necht alebo brušká prstov. /strčí si prsty do úst a saje krv/ Pozri, otecko, aké ich mám znetvorené. / stroboskopické nasvietenie ONA 2 si rovnako vkladá prsty do úst / Tie stroje šili šialene rýchlo. Nedalo sa pri nich rozmýšľať. Predstavovať si niečo pekné. Niečo na ulici alebo v kaviarni. Hneď – křfřk – a krvavé fřkance mal človek až na čele. Musela som mať hlavu vyplnenú iba vojenskými nohavicami a kabátmi. Šili sme pre celú armádu. Od ostrej látky sa mi vyhádzali na predlaktí purpurové škvrnny. A vyrážky až po pazuchy. Ale, občas, to bola zábava - z divadelných dielní nám priniesli mušelíny, hodváb, tyl, krajky... Šila som sukničky baletkám. Hej, vraj som mala precíznu prácu, presné stehy. No a vtedy na tie desiatky žien v továrenskej hale sadol amok. Museli sa zabaviť, aby im z toho monotónneho rachotu strojov neruplo v hlave. Ideme si vyčistiť hlavy, vraveli. Pozbierali sa na fľašu slivovice. Pili sme dúškami. Ako chlapi. Smiali sme sa. Stále sme sa smiali. Obliekli sme si vojenské nohavice, kabáty delostrelcov, tankistov, či akých čertov. . Ja.... vtedy som bola štíhla ako prútik.... navliekla som sa i do baletných sukničiek. Pripadala som si ako víla, ako cukrové koliesko z vianočného stromčeka, ... Bože, ako sme sa všetky smiali! Pustili sme si nahlas rádio a tancovali sme po továrenskej hale. Jedna s druhou. Alebo každá zvlášť. Mňa vyložili na majstrov stôl a robila som tam piruety a pukerlíky....

/Žena si vyzlečie sivý pracovný plášť a pod ním má obtiahnuté, ligotavé šaty. Vášnivo, zmyselne tancuje pri sladkom šlágri D. Martina/

ONA 1: Naraz sa ženy rozpřchli, ako keď strelíš do vrabcov. Vrátil sa majster a vedúci smeny. Štípali mi stehná pod baletnou sukničkou. A ty, nevidel si svoje ponížené dievčatko. Nevidel si ma ani neskôr, ako nevestu v svadobných šatách so žabkovanými rukávami a zvonovou sukňou, ktoré som si tajne ušila vo fabrike. Lebo to

si bol ešte stratený, skrytý... pred všivavými úradmi a i pred svojím dievčatom s mašľami. / *v stroboskopickom svetle chvíľu tancuje paralelne s nasledujúcou scénou/*

/osvetlenie pravej polovice scény/

ONA 2: Čo sa s tebou stalo, otecko? To možno tvoja vedľajšia žena zavolala čarodejníka, ktorý ti odstrihol kus vrkoča a ukradol tak tvoju dušu. Vedľajšia žena, natretá parfumom, nadarmo chce tancovať pre teba v palácovom štýle. Kýva sa ako kačka. Klame ťa, že ti čoskoro dá syna, ktorý bude pred tebou biť v úcte hlavou o zem. A že ten nový syn bude šikovne viesť naše manufaktúry na porcelán...a ešte na studený, hladučký hodváb. Zavreli ste ma do Vnútorného dvora, aby ma žiadny cudzí muž nevidel. Ale neprišiel si ani ty. Veď ja nie som cisárska konkubína, ktorá i s otcom smie rozprávať len cez záves! Čakám na teba dlho do noci. Počujem husi gagotať v rákosí. Mesiac je malý. Pozoruje ma a mlčí. Je také ticho, že počujem padať čerešňové kvety. Zajtra pozbieram ich lupene. Zanesiem na cintorín kvetov. Urobím im pohreb, zaspievam pieseň....

/Ľavá polovica javiska.

ONA 2: / spieva: Ach, uväznili ma tu. Je zatvorený vchod... /

ONA1: Tak, tak, otecko! Nevidel si ma ani ostrihanú na chlapca a odfarbenú do blond. Nevoňal si moje voňavky, ktoré mi zo začiatku kupoval frajer. To kým ešte nebol môj muž. Nevidel si ani moje guľaté brucho a svoje prvé vnúča. Ani druhé, ani tretie, ani štvrté vnúča si nevidel. Moje deti rástli ako z vody, ako blesky. Boli silné, kričali a vždy dosiahli svoje. / *napodobuje nástojčivé detské drankanie/ Žuvačkúúú! Chcem! Chcem hračku! Chcem rúž! Chcem nové poltopánky. Chcem nové korčule, nový bicykel, nový kožeňák....! JA CHCEM! Dostali. Všetko, čo chceli vždy odo mňa dostali. Aj keby som sama mala skapať od hladu!*

Ale moje dcéry nikdy nevedeli, čo je to spať so siedmimi cudzími dievčatami. Naraz vstávať. Naraz sa umývať. Ísť jesť. Učiť sa z jednej knihy. Nikdy nebyť sama. Stále byť sama.... Takže – nevidel si nás. Stále si bol kdesi v pekle. Stratený. Nezvestný. Hľadala som ťa. Písala ti na posledné zistené adresy. Posielala naše fotky. Odpísal si, to áno, raz si fakt odpísal. Tvrdil si mi, že sa vrátiš. Že nám všetko vynahradíš. Mne a mojim dcéram. Fukli ďalšie roky! Potom mi napísali celkom cudzí ľudia. Aby som si prišla po teba. Našla som ťa vo väzenskej nemocnici vystretého ako lata. S prázdnyimi očami. Ustavične som ti musela utierať sliny. Otecko! A ty si ma ani nevidel! Ale, ktovie, možno si ma aj videl? A potom, keď som ťa doviezla k nám

domov, možno si videl i moje dcéry?! Len si nám to nemohol povedať. Nemohol si nám dať ani znamenie, či ma poznávaš. Aj keď som o to prosíkala. Pamätáš? Hovorila som ti: otecko, ak ma počuješ, ak vieš, kto som, žmurkni mihalnicami tri razy za sebou. Ale ty si len civel tými očami ako zo skla do stropu v našej spálni. To ja som ťa našla. Ty mňa nie. Už nikdy viac sme nemohli ísť na prechádzku k rieke. Tam, kde v nedeľu vyvádzali i väzňov. Už si nemohol hrať šach v starej kaviarni. Zlostiť sa na moju zabudnutú mamu. Na Olinu opitú na otomane. Teraz si ty ležal. Ustavične. Bez pohybu, bez hlasu. Bez seba samého. Môj muž sa odsťahoval do obývačky. Nemôžem viac znášať živú mŕtvolu vo vlastnej spálni, povedal akože na vysvetlenie. Moje deti neznášali zápach, v ktorom si ležal, kým som neprišla domov a nepoumývala ťa. Ako novonarodené dieťa. Všetko sa poplietlo. Všetko sa poprehadzovalo. Teraz si ty bol zavretý iba vo svojej hlave. Ako ja voľakedy v palci na mojej vlastnej nohe. Možno si si v tej svojej strašidelnej hlave, púšťal nejaký film. Do kolečka, dokola. Naučila som sa rýchlo ťa nadvíhať. Masírovať ochabnuté svaly. Natierať preležané miesta masťou. V duchu som presviedčala seba, že natieram telo cudzieho muža. Že umývam zošúverené pohlavie cudzieho starca. Smiešne! To práve ono kedysi splodilo dieťa. Mňa samú. Môj otecko, ktorého som toľko čakala, bol stále preč. Blízko bol iba nejaký jeho dvojník s porazeným mozgom. Tú ľudskú trosku umývala a krmila akási šička z fabriky.

/ osvetlenie pravej časti javiska/:

ONA 2: Otecko, je to pravda? Vraj biješ svoju vedľajšiu ženu. Už vieš, že ti kradne dušu? Vraj sa rád zavieraš s mníchom z tajomnej zeme. Nie je to budhista ani taoista. Volá sa jezuita. Učí ťa astronómii. Ukazuje mapy iných zemí ako je Ríša Stredú.¹⁹ Spolu kreslíte jemné čiary podľa nejakého Euklida. Vraj ten cudzinec vie i techniku, ako si cvičiť myseľ. Zober aj mňa k tomu mníchovi so smiešnymi okrúhlymi očami! Nech učí aj mňa. Nechcem stále čítať Príbehy vzorných žien, ktoré mi núti teta Lin. Chcela by som, aby si bol pri mne. Chcem! JA Chcem, aby si mi zobul črievičky, zobral moje zlaté ľalie do dlaní a pokochal sa nimi. Chcem, aby si videl, ako som na čajovú kanvičku namaľovala kobaltom broskyňovú vetvičku . Otecko, kde si? V južnom pavilóne počujem údery bubnov. Mesiac sa bude ligotať do svitania. Vo zvončekoch nad mojimi dverami sú zlí duchovia a v mušelínových závesoch je len vánok.

/osvetlenie ľavej časti javiska/

ONA 2: V mušelínových záclonách je len vánok.

ONA 1: Po dlhom čase si sa už naučil obracať jazykom v ústach a mumlať pár zrozumiteľných viet. A vedel si už sedieť . Potom spraviť pár krokov. To možno bolo ešte horšie. Moja najstaršia dcéra ťa začala nenávidieť. „Ako si si to vychovala vlastného otca? Prečo sa stále poseráva, keď už môže vstať? Kto to má znášať v tejto panelákovkej kľetke?“ kričala. „Čo neexistujú útulky pre takýchto úbožiacov? Veď je to poločlovek. Všetky nás zničí. Vypije nám nervy a krv. Je to upír! Starý, zasratý upír!“ Búchala päťami do stola a ty si sa chechtavo smial. Nazýval si svoju vnučku čudným menom Alica. Trepal si uslintane, že jej vystrelíš na strelnici bukrétu. Ale ja som ti učesala strapaté vlasy a bozkávala ťa na obrovské ucho. Otecko, nehnevaj sa! Veď ja som nemohla za dcérine myšlienky, za jej nevymáchanú hubu! Ty ma poznáš. Ja som sa nikdy nevedela búriť. Vždy som sa ti radšej líškala, aby som len zostala твоjím dievčatkom. Aby si ma mal rád. Máš ma rád, však, otecko?! Povedz, doriti, povedz to konečne! /napodobuje mužský hlas/

15. STRANA VYŇATÁ

mužom ako vrece a porazeným, uslineným otcom. Naraz som mala počúvať vlastné telo. Čo na tom, že už nebolo najmladšie a krásne. Bolo moje! Nepamätám sa, kedy som sa naposledy tak nahlas smiala ako s ním. Milencom bez mena. Bez minulosti. Bez budúcnosti. Niekedy si obliekol moju blúzku, krútil sa predo mnou, vravel: chcem tvoju kožu, všetku tvoju vôňu, tvoj pot, sliny, šŕavy, chcem ti masírovať prsty, natierať ich krémom, aby vpichy ihiel neboleli, chcem ti zapáliť cigaretu, vyberať rúž. Dáme si urobiť spoločnú fotku, čierno - bielu, nafarbím iba tvoje pery...Zješ celú tabličku čokolády, požiadaš ma o tabletku, uvidím chaos v tvojej kabelke, odprevadím ťa k autobusu, odprevadiš ma k autobusu, budeš mať chuť na zákusok, ja na kávu, budeme si vravieť o našich mŕtvych, ich duchovia si sadnú na okraj posteľe, kde si po milovaní vyrozprávame sny niektorých nocí. Ja som tiež drkotala ako šijací stroj: je mi dobre. Po celej večnosti. Nevadí, že nemôžeme spolu stráviť celú noc. Střhala by som sa zo spánku. Možno by ti v takú noc slabo bilo srdce. Ja by som zomrela od strachu. Ty by si zomrel zo mňa, keby si sa prebudil. Skúšam sa modliť, aby to neprestalo, aby si ma neopustil. Skúšam si predstavovať Boha, jeho hlas idúci zo všetkých smerov. Necítiť žiadny hriech, ohnivé srdce nemôže byť hriech, je to teplo po zime, nik za to nemôže namazať na mňa vinu, trest. Často som zvracala. Rýchlo som dýchala. Obchádzala som obchody s drahou bielizňou. Jemné pančuchy!

Nedalo sa to zaplatiť. No a čo! Ja som mala aspoň jedlo, strechu nad hlavou. Nie ako tí zúfalci, ktorí naťahujú na uliciach ruky. Hádzu sa na kolená. Papiere zo škatúl sú ich periny! Svet na nich zvysoka kašle! Mykala som plecami: veď mám aj ja ošúchaný kabát.... kričiace dcéry, otca, ktorý čaká vo výkaloch...I tak – cítila som vietor na koži! Parfумы, vôňa kávy, nikotín na prstoch milenca, blízkosť, vzdialenosť, koktail šialenstva z behania sem a tam...

/osvetlenie pravej časti javiska/

ONA 1: / koktail šialenstva, koktail šialenstva.../

ONA 2: Obchodník s deťmi. Vždy v špinavom chaláte. Smrdel ako ryba a stuchnuté víno. Hodil ma do chatrče. Na bambusovú rohož. Tam čupelo päť iných dievčat! Tiež neumyté, vlasy strapaté. Trhajú sa o moje náramky a prstienky. Ako hladné zvieratá. Zavreté sme dlhé dni. Smraďoch nás kŕmi miskou ryže a suchou rybou. Pijeme riedky, odporný čaj. Večer si vyberie jedno z dievčat. Priučím ťa umeniu, ako omámiť muža. Rozhalil si odev i predo mnou. Vystrčený úd. Strašne sa rozplačem. Skryjem si tvár do vlasov. Napchám si ich do očí, aby som radšej oslepla. Smraďoch sipí: „nebuď bezcitná! Budeš moja favoritka. Dobre ťa predám. Nie do nevestinca alebo za slúžku, ale za druhú konkubínu,“ rehoce sa, opitý ryžovou pálenkou.

/osvetlenie ľavej časti javiska/

Zvuk šijacích strojov.

ONA 1: Keď som prišla od neho alebo z fabriky, nakláňala som sa nad teba, otecko. Pozerala do tvojich očí. Čudovala som sa. Oči obrátené tak hlboko dozadu! Možno si videl útržky. Stále tie isté. Ako keď sa nám v gramofóne zasekávali platne. Videl si zase a zase možno seba s vlasmi uhladenými dozadu orechovým olejom, oblečeného v pepitovom obleku. Stojíš pred jazmínovým krom s mojou mamou. Ona má skladanú zelenú sukňu a žltý mohérový pulóver.

/osvetlenie pravej časti javiska/

ONA 1: Jazmínovú vetvičku.

ONA 2: Tú noc som celú plakala. Húkala sova. Divo svietil mesiac. Šepkala som mu: Už mi nikto nezaparí čaj z voňavých lístkov, nebudem hrať wei-čchi²², vyšívať na hodváb a keď sa pichnem, slúžka mi nezaviaže ranu. / strčí si do úst prsty. Bleskovo sa nasvieti ONA 1 a robí to isté gesto/ Nebudem si už čítať knihy a prezerať obrazy mingských²³ majstrov. Nikto mi nekúpi od kupcov damaškové šaty a saténovú kazajku, vyšívané papučky, mušelinový závoj na chrbát, nebudeme si so

sesternicami ukazovať šperky zo zlata a drahých kameňov, nebudem počuť cinkať ozdoby z nefritu tetušiek vo Vnútoranom dvore.

Smradľavý chlap sa tú noc nahol nado mňa. Rehotal sa, natrel mi pery farbou a nasilu ju zbozkával. Plávala som a škriabala. Povedal, že budem upratovačkou v pavilóne, ktorá zametá terasy a čistí prach, a že to je horšie ako byť v nevestinci, v dome s modrými záclonami, kde má žena istotu. Potom mi spieval pieseň koketky

Zas mi sľuboval manžela. Dobre ma predá. Nejakému literátovi za vedľajšiu ženu. Dokonca mi daruje i červené nohavice. Pár vyšívaných črievičiek, posteľné záclony a slnečník. Mala som opuchnuté oči od piesku a od slz.

V krvavých škvrnách mi v noci vyplával pod viečka bratranček Pao. Raz v našom jamene sa vkradol do mojej izby. Lahol si ku mne, pritlačil sa o môj bok a ja som cítila to tvrdé v jeho nohaviaciach... Chichotali sme sa... Vravel mi: Predrahá Perlička, chcel by som byť vločkou v priestore, krúžiť, spadnúť na tvoju riasu, skĺznuť do tvojho ligotavého oka a zostať v ňom ako slzička. Ty, vlasaté dievča, netúlaj sa po bralách! Ide z nich hrôza. Si perlička na čelenke, o ktorú sa bijú draci, si peľ na kvietku broskyne, volavka biela, perlička bledá, priviň sa, priviň sa ku mne... Ja som sa smiala. Vôňa oleja z jeho vrkoča! Tvrdá čelenka mi skrvaví líce. Pao líže moju krv. Cez okno vidím, ako je mesiac napichnutý na najvyšší topoľ. A Pao hovoril ďalej: vyrež mi srdce, nos ho ako nefrit na šnúrke na svojom srdci, len sa už priviň ku mne! žadonil. Ja som sa zase chichotala: odmietla ťa tvoja slúžka Vônička, však? Ak mi rozhrnieš odev a vtlačíš ten tuhý kúsok do mňa, spadne nebo! Smiali sme sa. On hladkal moje zlaté lekná, drobné stupaje. Zaviala ku nám vôňa orchideí a z chrámu vietor odtrhol zvuk zvona. Ukolísal nás do sna. Do izby vtrhla Vônička pľasla Paa po chrbte, vyhrážala sa, že všetko povie milostpani Čchang a vyčítala mu, čo robí so svojou malou sesterničkou. Ach, otecko, prečo vtedy úplne neprišla láska?! Aj keby ma mala zraniť do krvi!

Smradľavý chlap nám dával piť ryžovú pálenku. Aby sme neplakali a nebili sa. Štípal nás, hladkal kde kade. Vravel, že koketné kurvičky pomotajú hlavu, ale že my darmo snívame o pekných domoch a verných manželoch. „Budete kurvy a vrbu si nikto nezasadí v cisárskom sade. Ste mdlé ako zvädnuté kvety. Vy malé cundričky. Ešte ste mi nič nezarobili“ Bil nás palicou. Drmolil opitý ryžovou pálenkou: „predám vás do modrého domu alebo na kvetinový čln. Nevestinec, vysvietený a vyzdobený lampiónmi ako cisársky palác. Zakotvený na rieke. Čo chcete viac? Budete sedieť za

sklom v blankytnom hodvábe, ovešané šperkami, s napudrovanými tvármi a postriekané voňavkami. Hodujúcim mužom budete spievať verše o skutkoch veľkých hrdinov. Lutnárky na hodvábných vankúšoch budú sprevádzať vaše jačanie, cha, cha! A potom – šup na úzke lôžko s pánom, ktorého obšťastníte“. Smradloch občas zavolať ženu. Umyla nás, pekne obliekla a nalíčila. Vtedy nás predával na bazári aj trom mužom naraz. Potom však tovar nedodal. Zhrabol za nás peniaze a predával opäť a opäť. Vždy v iných mestách.

Utekáme na voze ťahanom koňom. To nie je tvoj navoňaný koč, otecko! Cesta. Cesta. Cesta. Hrkot vozov, škrek vtákov nad hlavami. Pijeme ryžovú pálenku zriedenú vodou. Premáhame plač. Hory v diaľke. Terasy ryžových polí. Všetko sa mi vzdialilo. Slnko je šedivé. Pozerám na divé husi. Letia krivo nad hlavou. Už len matne si spomínam, ako vietor povieval závojom v mojej izbe ... Míňame moruše, polia s ryžou a konopím. Roľníci s motykami idú z polí ako tiene. Počúvam cudzie nárečia. Kde sa stratila cesta domov? Voz zastane. Sme pri rieke. Pozeráme sa do vody na svoje líčenie a ozdoby, ktoré nám smradloch občas kupuje. Každý z nás hodí do lona ryžové placky. Predávala ich starena pri hradbe neznámeho mesta. Ktosi hrá na bambusovej píšťale. Keď smradúcha niektorá z nás nechce, bije ju palicou.

/Rozsvetovanie ľavej časti javiska./

/ONA 2 / v stroboskopickom svetle sa prezerá sa v zrkadle a spieva:

Dáma, tá líca púdom si poprášiť vie skúpo –
my si ho ako kašu
natierame hrubo...

ONA1: / robí to isté / Otecko! Keď už bolo po všetkom, keď tvoje telo bolo tuhé ako z kože a studené... pozerala som sa do zrkadla. Videla som príšeru. Riedke vlasy, zhúžvaná tvár, ovisnuté mäso na bruchu a stehnách.

/Rozsvetovanie pravej časti javiska. Na projekčnom plátne vidno štíhlu ženskú ruku v kimone, zľahka pohybujúcu vejárom s namaľovanými broskyňovými kvetmi. ONA 2 je oblečená v hereckom úbore ako z klasickej hry divadla kchun – čchü./

ONA 2: /spevavo deklamuje, má štylizované pohyby tela/ „Slnko a mesiac sú zdrojom svetla, rieky a more sú ich olejom. Ako vietor a hrom dunia bubny, všetko medzi zemou a nebom je javiskom.“²⁴

Konečne som zišla z voza v neznámom meste. Smradloch mi povedal: / napodobuje mužský hlas/ „Nepredal som ťa za 40 strieborných prútov inšpektorovi prác v povodí Jang-c'. Za tvoj spev a tanec v dvorskom štýle dostanem viac. Aj tak vrčíš na

chlapov ako hladný pes.“ Ale potom sa rehotal: „Zavediem ťa do vrbových alejí a uličiek kvetov. Ku konkubínam zo slávnych štvrtí zábavy a divadla v Nankingu. Naučia ťa čo a ako tie graciózne krásky, tie líšcie démony, čo prefíkane dostanú vždy, čo chcú. Skladajú verše a tancujú. Ty to vieš lepšie ako ony. Och! Ich oči! Čierne orámované mandle, obočie v tvare tykadiel motýľov.“ V Nankingu smradloch navždy zmizol. Mňa vtiahol medzi seba krdel' žien ako kedysi v našom jamene. Konkubíny a herečky ma vyzliekli z handier. Vykúpali v horúcom kúpeli. Natreli voňavkou. Obdivovali môj tanec a spev. Učili ma líčiť tvár jazmínovým púdom, len trochu karmínu okolo očí a na líca.

/ nasledujúce slová doprevádza mimicko – znakovými vzorcami pohľadu a gest/

Kam ide ruka, tam sledujú ju oči, kam idú oči, tam je obsah. Kde je obsah je i cit a účinok / predvádza tzv. zadumaný pohľad, rozhnevaný pohľad, pohľad koketný.../ A keď som zvládla všetkých šesť základných pozícií rúk²⁵ orchideovú ruku – lan – šou, ruku lotosového púčika, zmierlivú ruku, šun –šou, a mnohé iné modely pre tan²⁶ vzala ma princípálka tetuška Kchu do svojho divadla v meste Jang–čou. V jej divadle sú výnimočne samé ženy. Iba jediný muž. Najprv som ho ani nevedela medzi nami odlíšiť. Hýbal sa jemne v ženských šatách . Líčil sa ako kvety na vejári. Princípálka nám platila učiteľa tanca a hudby.

/Ľavá polovica scény. Na stene sa objaví kužel' oslepujúco žiarivého svetla./

ONA 2: Kam ide ruka, tam sledujú ju oči...

ONA 1: A raz, otecko, raz v novembri... deň bol studený, padali listy. Javorové a kadejaké iné. Bola som na smrť ustatá. Môj milenec sa dávno vyparil. Môj muž žil v inom meste, dcéry sa rozprchli. Teba zožrali červy... Obrátila som hlavu hore, k oblakom. Boli masívne, hrubé, tmavo sivé. Skoro do čierna. Vtedy sa medzi nimi urobila diera. Začalo sa z nej liať svetlo! Toľko zlatého svetla, až som vykrikla! Svetlo ma skoro zrazilo z nôh. Otecko, neviem ti to vysvetliť, nejako som cítila, že na mňa pozerá ON sám. Alebo ONA! Čo ja, hlupaňa hlúpa viem, nejaká, no... Veľká Matka. A že nie som viac opustená... že som čosi ako božie dieťa..., na ktoré ON alebo ONA dýcha. Hojdá ho v gigantických rukách..., pohojdáva ako neviniatko. A vtedy, otecko, vtedy do mňa vstúpilo ticho a šťastie. Ty sa mi vysmievaš, otecko? Hanbiš sa za moje táraniny? Neboj sa, nikomu som o tom nepovedala. Už som ustala. Vyhladla. Uvarím si pohánkovú kašu a čaj. Zavriem oči. Ved' stačí málo a uvidím letnú lúku.

/Osvetlená je pravá polovica javiska/

ONA 1: /celým telom sa oprie pasívne do plachty, až v nej odvisne/

ONA 2: /zasnene a exaltovane/ Aká som bola herečka! V divadelných pavilónoch, v záhradách boháčov. Vraj som tancovala a spievala ako víla z Nebies. Kupec so soľou mi denne nosil dary. / so zúrivou zlosťou, pretože z fantázie sa premoštuje do prítomnosti/ Už nepočujem vietor v píniách. Som stará, otecko! Vraj príliš chľastám víno. Sedím v rohu tmavej izby. Oproti mne šelma. Tiger, čo sa smeje. Vraj sa už nevidím ani namaľovať a moja tvár vyzerá ako vejár, ktorý poľkával krv zavraždenej kurtizány. Z tej hry, čo som mala najradšej. Vejár s broskyňovými kvetmi. Som stará herečka. Už v pavilóne mandarína nebudem hrať žiadnu milostnicu... Lebo tá hrozná intrigánka Pivonka, ktorá mi vždy závidela, roznáša po divadle, že už sa treba smiať pri scéne, v ktorej cisár a služobníctvo vychvaľuje moju krásu pri rannej toalete. Skôr by som vraj vo štvrtej scéne mala hrať úbožiačku na ulici, po ktorej prechádza cisár s dvoranmi a dámy v kočoch a ešte jazdci. Otecko, som taká stará až to bolí dušu, nie len kolená. Moja priateľka Divožienka mi rozpráva o ďalších intrigách proti mne. Vraj už nie som použiteľná ani pre pomocné ženské typy! Ja, čo keď som hrala nevinne popravenú Tchou O, z ktorej po zoťatí hlavy krv netiekla dolu, ale striekala dohora, na biely hodváb nado mnou, tak ani jedno oko v hľadisku neostalo suché. No hej! Nadarmo si namáčam kĺby prstov v horúcom kúpeli každý deň. Tuhnú a nevedia sa chvieť a prehnúť ako luk. Darmo si masírujem tvár, obočie už neskáče ako hady z kľbka. Vlasy mám rovné. Obočie v tvare motýlích tykadiel je dávno zotreté. Som obrastená lišajníkom. Starý strom. Bohyňa smútku sa vynorí v prázdnej izbe. Bude bdieť nad kúskom ľadu v mojej duši. Kalný mesiac nad obzorom. V pálenke vypláchnem smútok. Vo vetre praskajú borovice, ako keď sa otrávil Kráska z nefritu, moja predchodkyňa v hraní milostníc. Zavretá je čajovňa. Počujem kroky na ulici. Nočný chodec. Priateľ noci. Pozná jej dôvernosi. Ach, kde je Hodvábny pavilón z detstva? Záhrada, vône, oblaky, škrek žiab. Išla by som tam v člne po rieke za svetielkami. Dávno už zhoreli. Rozbitá je pudrenka, roztrhnuté vrečko s voňavkou. Už nebudem počuť principálku pred hrou prihovárať sa publiku: Dobrotivé panie, šľachetní páni...

/ v tejto scéne si počas monológu nalíči tvár v štýle tragickej masky: v jednej ruke má biely prášok, ktorým si zabieli tvár a v druhej tmavú farbu, ktorou urobí kruhy pod očami a ryhy okolo úst a nosa./

/postupné rozsvetovanie záberu letnej lúky na plachte. Vtáčie hlasy/

ONA 2: / Cez plachtu „počúva“ Ona 1/

ONA1: Takže... Vidím letnú lúku. Trhám si v nej zvončeky. Mama zbiera medovku. Mrví ju v prstoch. Necháva mi k nim privoňať. Dávno stratená mama. Už vo mne nevyvolávaš nič. Ani hnev, ani túžbu, ani nenávisť, ani zvedavosť... Už nie si mojím tajným stredom. Pupkom svojej dcéry. Podstrčila si mi otecka, však? To on mal byť tebou. Táram? Dobre, nech! Aspoň, že mi teraz vonia čaj. Parí sa z neho teplo.

/osvetlenie pravej časti/

ONA 1 / Cez plachtu „počúva ONA 2/

ONA 2: Nespím už a rozprávam sa s tmou. Zmiznem do kláštora medzi borovicami. Chodia tam nocovať dravé vtáky. Nad oblakmi je len prázdnota. Dostanem hrubý odev, pôstne jedlá a horký čaj. Odídem zo sveta, kde vládne chamtivosť a bezprávie. Chvejú sa lístky v mojom čaji. Znamená to, že prídu hostia. Vojdú tichí ako môj dych, keď som mala desať rokov. Tí z ríše duchov. Duch mamy. Ponorený do dažďa a do hmly. Mama bude mať nalíčenú tvár hodvábnym práškom, aby som sa nebála. Otec vyskočí na zdravých, silných nohách. Ochranných bôžikov pri dverách som už dala preč. Príde aj bratranec Pao. Bude chcieť po mne lásku /chichoce sa ako dievčatko/ Pritlačí si ho ku mne a ja zacítim vôňu vrkoča. Ktosi bude hrať na strunách. Zhasnú lampióny. Rozletím sa priestorom. Vysoko. Nechcem sa zastaviť ani na konci Nebies.

/ONA1 sa postaví do nasvieteného obrazu lúky, takže sama trochu stransparentnieva/.

ONA1: Ľahnem na chrbát a zasa budem skúšať pozeráť do oblakov. Skúsím byť ako mačka. Vláčna, lenivá, spokojná. Budem ako zo zamatu. Vidím oblaky. Plávajú. Na prevrátenom mori. Ľahostajné. Slobodné. Vo veľkom Prázdne. Počkám na diery medzi nimi a zlaté svetlo. Pocítim hojdanie v obrovskom náručí. Budem ako dieťa. Bezstarostné, nevinné... ľahké ako svetlo.

/Osvetlená pravá strana javiska/

ONA 2: Som na smrť ustatá. V noci nespím. Riedka ryža od princípálky mi nechutí. V tomto veku naozaj prestáva 10 000 vecí. Čas, to je prievan. Nič, iba prievan.

/Spieva pieseň Tou O/: Smútku som plná,
 roky už strádam.
 Vieš o tom, nebo?
 ach, nevieš hádam.

/ Na projekčné plátna v oboch častiach javiska je premietaná počiatočná scéna s lampiónom, ale odzadu: lampión najprv horí, potom sa hojdá vo vetre. Projekcia i na stredovú plachtu, cez telá oboch žien. Stoja presne oproti sebe, dotýkajú sa cez plachtu dlaňami a čelami. TMA/

Koniec

© **Jana Bodnárová**

Poznámky:

1/ autor hry je Kuan Chan – Čching (1220-1230-1300-1310). Je považovaný za najdôležitejšiu autorskú osobnosť „zakladajúcej generácie“, ktorá vytvorila prvé dramatické texty s uceleným dejom a záväznou štruktúrou.

Bližšie in: Kalvodová, Dana: Čínske divadlo, Panorama, 1992

2/ tento tzv. vzdelanecký divadelný štýl sa vyvinul v 16.stor. v provincii Ťiang – su a postupne sa rozvinul do významného druhu hudobného divadla.

Bližšie in: Kalvodová, Dana: Čínske divadlo, Panorama, 1992

3/ Sviatok Čistoty a jasu – jarný sviatok mŕtvych. Slávil sa piaty deň tretieho mesiaca. Ľudia čistili hroby predkov a robili na nich pikniky.

4/ Sviatok Stredy jesene – pripadal na pätnásty deň ôsmeho mesiaca. Nazýval sa i „sviatok rodiny“. Ľudia sa vracali domov, aby sa s blízkymi pozerali na spln mesiaca.

5/ Sviatok dračích lampiónov – oslavuje sa pätnásty deň po Novom roku. Ľudia vychádzajú s rozsvietenými lampiónmi do ulíc.

6/ Vnútorný dvor – časť jamenu. Vo Vnútorných dvoroch bývali ženy a deti rodu. Nemali sem prístup muži a cudzí ľudia.

7/ kchang – široká, nízka pec alebo prenosné ohrievadlo, na ktorom sa sedelo alebo ležalo. Vyhrievané bolo dreveným uhlím.

8/ jamen – rodové sídlo vysokých čínskych hodnostárov, v ktorom žilo široké rodové príbuzenstvo.

9/ bódhisattvah – znamená „ bytosť, ktorá smeruje k bódhi“ čiže prebudeniu,t.j. najvyššiemu buddhistickému osvieteniu a poznaniu. Zároveň toto slovo znamená buddhistického svätca, ktorý so

súcitú k pozemským smrteľníkom neodíde do Nirvány, ale naďalej zostáva pripútaný k pozemskému životu a pomáha trpiacim živým ľuďom.

10/ autor hry Kuan Chan – čching

11/ zlaté lalíe – dievčatám od detstva bolestivou procedúrou podväzovaním deformovali chodidlá. Maličké chodidlá boli považované za krásne a predstavovali zároveň podriadené postavenie ženy.

12/ Syn Nebies – najvyšší oficiálny titul vládnuceho čínskeho cisára.

13/ Klasické knihy –radí sa sem predovšetkým súbor 4 starovekých konfuciánskych textov, ktoré sú podľa neskoršej konfuciánskej tradície považované za základné učebnice konfuciánskej etiky: Veľká Náuka, O princípe Stredú, Kniha Lun – jü a kniha Meng-c'.

14/ madžong – čínska kartová hra

15/ jin-jang - kľúčový čínsky pojem pre prírodnú dialektiku Bytia. Znak jin symbolizuje záporné polohy tohto procesu, znak jang kladné polohy toho istého dialektického procesu premien životnej energie Univerza.

16/ čchi – čínsky filozofický a prírodovedecký termín. Vyjadruje lexikálny význam životnej energie sveta i každého živého organizmu v ňom.

/ jamen – rodové sídlo vysokých čínskych hodnostárov, v ktorom žilo široké rodové príbuzenstvo.

18/ sútra – posvätný buddhistický text

19/ Ríša stredú – pôvodný názov Číny

20/ Zakázané mesto – neoficiálny názov cisárskeho sídla v Pekingu

21/ mandžuské písmo – nečínska dynastia Čching mandžuského pôvodu vládla v Číne od r. 1664 do r. 1911

22/ wej-čchi - čínska šachová hra

23/ mingský majster - dynastia Ming vládla v Číne v r. 1368-1644. V krajine došlo k veľkému rozvoju vzdelanosti, filozofie, literatúry a umenia.

24/ Nápis na stĺpoch javiska od cisára Kchang-siho

25/ šesť základných pozícií obrazné gestá rúk a prstov typu tan

26/ tan – model a techniky zobrazovania ženských rolí v klasickom čínskom divadle

27/ Texty piesní z hier KUAN CHAN-ČCHINGA preložila Dana Kalvodová, prebásnil Ľ. Feldek.
(in: Kuan Chan-Čching: Pavilón nad riekou, Násilník, Zvodkyňa, Letný sneh, Tatra, Bratislava, 1990)